

Ершат А., Ахметбек Г.
**Қытай тіліндегі сленгтердің
қазақ тіліндегі баламалары**

Бүгінгі таңда, ғылымның техниканың дамыған заманында интернет желісін қолданбайтын адам жоқтың қасы. Қазіргі кезде жастар үшін жаргон және сленг сөздері бейтаныс емес. Ғаламтор жүйесінде жаргон және сленг сөздері күнделікті қолданылатын сөздерге айналған. Жаргондар — белгілі бір әлеуметтік немесе қызығушылығы ортақ топтардың басқаларға түсініксіз, құпия мағынада сөйлесуі деуге де болады. Ал, сленг – белгілі бір ортада қолданылатын, қалыпты тілден ауытқыған сөздерді атаймыз. Бұл жаргондарды қолданатын тек Қазақ жастарының арасында ғана емес, Қытай қоғамында да кеңінен етек алған. Қытай жастарының осы салаға тигізіп жатқан әсері де елеулі, соның ішінде жаңа үрдістегі ғаламтор тілі ерекше назарға ие.

Түйін сөздер: сленг, жаргон, блоггер, ғаламтор тілі.

Yershat A., Akhmetbek G.
**The meanings of Chinese slangs
in Kazakh language**

Today, we have so many internet users, including social network users. As we all know, there are no young people who are not familiar with jargons and slangs, which are used by us almost every single day. Slang consists of a lexicon of non- standard words and phrases in a given language. Jargon is a type of language that is used in a particular context and may not be well understood outside of it. The use of jargons and slangs is not only popular among younger in Kazakhstan, but also in China. However, the use of Network Catchwords seems evenmore frequent in China.

Key words: slang, jargon, blogger, Network Catchwords.

Ершат А., Ахметбек Г.
**Значение китайских сленгов на
казахском языке**

День ото дня растёт число пользователей Сети Интернет и различного рода социальных сетей. На данный момент нет молодых людей, которые незнакомы с жаргонными и сленговыми словами. В социальных сетях жаргонные и сленговые слова используются ежедневно. Сленг – это набор особых слов или значений уже существующих слов, употребляемых в различных группах людей. Жаргон отличается от общеразговорного языка специфической лексикой и фразеологией, экспрессивностью оборотов и особым использованием словообразовательных средств, но не обладает собственной фонетической и грамматической системой. Использование жаргонных слов популярно не только среди молодёжи Казахстана, но и среди молодёжи Китая. Молодёжь Китая значительно влияет на данную сферу, что даёт развитие сленгу Интернет-сферы.

Ключевые слова: сленг, жаргон, блоггер, интернет-сленг.

**ҚЫТАЙ ТІЛІНДЕГІ
СЛЕНГТЕРДІҢ ҚАЗАҚ
ТІЛІНДЕГІ
БАЛАМАЛАРЫ**

Бүгінгі таңда, ғылымның техниканың дамыған заманында интернет желісін қолданбайтын адам жоқтың қасы. Әрине, айшылық алыс жерлерден жылдам хабар алғызатын ғаламтордың игілігі жетерлік. Қазіргі кезде жаһандық желі тек ақпаратты (мәліметті) жеткізу құралы ғана емес, сондай-ақ дүние әлеміндегі адамдардың бағыт-бағдарын айқындап отыратын маңызды құралдардың бірі болып саналады. Ғаламторды қолдана отырып қазіргі таңда көп адам өз атағын шығаруда. Тіпті сол ғаламтордың көмегімен жұмыс табатын жандар да аз емес. Және көптеген қызығушылығы бірдей адамдар бір-бірімен ешқандай қиындықсыз-ақ сұхбаттасып жатады.

Жалпы Ғаламтор дегеніміз – компьютердегі мәліметтер мен құжаттарды, мультимедиа элементі бар гипермәтінді жүйелерді байланыстыратын ғаламдық тор.

Қазіргі кезде жастар үшін жаргон және сленг сөздері бейтаныс емес. Ғаламтор жүйесінде жаргон және сленг сөздері күнделікті қолданылатын сөздерге айналған. Ағылшын тілінде «сленг», «жаргон» деген сөздер бар. Оның мағынасы – фразеологизмге ұқсас, өзіндік лексикалық мағынасы бар, бірақ фонетикалық және грамматикалық жүйеге бағынбайтын сөздер тобы. Жаргондар – белгілі бір әлеуметтік немесе қызығушылығы ортақ топтардың басқаларға түсініксіз, құпия мағынада сөйлесуі деуге де болады. Ал, сленг – белгілі бір ортада қолданылатын, қалыпты тілден ауытқыған, мысқылды сөздерді атаймыз [1,1 б.]. Бүгінгі жастар сленгтер мен жаргондарды әртүрлі себептерге байланысты қолдануы мүмкін: әсер қалдыруы үшін, елден ерекше болу, өзгелер түсінбеу үшін, белгілі бір әлеуметтік топқа жататынын көрсету үшін, кейде әзіл ретінде де айтып жататындары бар. Соңғы уақытта жасөспірімдер компьютер ойындарымен әуестенуі күшейіп отыр. Бұл да бір компьютерлік сленгтердің пайда болуына алып келеді [2, 142 б.]

Күнделікті өмірде біз жан-жағымыздығы, көшедегі адамдардың бір-біріне деген қарым-қатынастарына куә боламыз. Соның ішінде, жастардың әрекеті, сөйлеген сөздері бізді қатты таң қалдырады. Ағылшын тілінде «сленг», «жаргон» деген сөздер бар [3,3 б.]. Басқаша айтқанда, сөз, сөйлемшелердің өзгеше түрі. Қазіргі кезде жастар осы сленгпен сөйлеуді сәнге айналдырып, оны зор мақтаныш көретіні де рас. Мысал ретінде

қарапайым күнделікті өмірде қолданылатын «базар жоқ», «сындырды», «лапша ілді», «құлақтан тепті», «картопты жарды», «тартыл», «қуады екенсің», «лақтырып кетті», «жыртты», «қораға кірді», «балта қадады», «өшті», «ат екенсің», «күлкіден қырылып қалды», «есепті шашып тастады», т.б. сөздер мен сөз тіркестерін жиі естиміз. Тіпті, қазір белгілі актер, КВН-ші Тұрсынбек Қабатовтың басқаруымен «Базар жоқ» әзіл-ысқақ театры ашылып, көрерменді күлкіге қарық қылып жүр. Осы сөздерді қолданушылардың дені жастар.

Бұл сленгтерді қолдана сөйлеу жастардың әлеуметтік диалектерін әрдайым өзгеріске ұшыратып отырады. Бұл әсіресе 12 – 22 жас аралығындағы жас өспірімдер мен жастардың арасында кеңінен қолдануда [4,477 б.].

Жастардың қолданысындағы сленгтер басқа сленгтерден ең үлкен айырмашылығы үздіксіз өзгерістерге ұшырап отыруында. Себебі, қоғамның өзгеруіне байланысты, жастардың талаптары да өзгереді. Сол себепті жастардың сленгтері өзгеріске тез ұшырап, ескіргендері қолданыстан шығады [5,320 б.].

Бұл жаргондар мен сленгтерді қолданатын тек қазақ жастарының арасында ғана емес, қытай қоғамында да кеңінен етек алған. Миллиардтан асқан халқы бар Қытай елінің бүгінгі күнгі қарқынды дамуына бүкіл әлем куә. Ал ғаламтор саласының дамуы тіптен сағат сайын өзгеріске толы деп айтуға болады. Қытай жастарының осы салаға тигізіп жатқан әсері де елеулі, соның ішінде жаңа үрдістегі ғаламтор тілі ерекше назарға ие. Қытайлықтар тіпті осы жаңа үрдістегі ғаламтор тілін белгілі бір салаға жатқыза бастағанын аңғарамыз.

Қытай елінде сленгтердің дамығаны сонша, тіпті атақты қытай лингвисттері Ян Цзянго, Цзянь Сун, Цянь Найчжун, Чжан Пу тағы басқалары арнайы осы сленг саласын зерттеп, «Қытай елінің жаңа сленгтері» атты сөздік жасап шығарған.

Әр жылы жылдың соңында Қытай блогерлері, көптеген ғаламтор беттерінде жиі кездесетін, яғни әр жылда ең үздік шыққан 10 жаргон сөздерін саралап шығады. Алдыңғы үштікте тұрғандар «重要的事情说三遍 (zhongyaode shiqing shuosanbian)», «世界那么大, 我想去看看 (shijie nameda, wo xiangqu kankan)» және «躺着也中枪 (tangzhey zhe zhongqiang)» болды [6,243 б.]. Бұл үздік үштіктің мағынасына келсек, бірінші «重要的事情说三遍 (zhongyaode shiqing shuosanbian)» бұл негізгі есте сақтау керек деген сөзді үш рет қайталау керек деген мағынада.

Бұл көбіне мұғалімдердің оқушыларға қаратып айтатын сөзі. Ал енді «世界那么大, 我想去看看 (shijie nameda, wo xiangqu kankan)» деп көбіне бір жұмыстан бас тартқанда, немесе, жұмыстан шығуға деген ниетпен айтылады. Бұл жаргонның шығу тарихы бар. Бұл жаргон бір кісінің жұмыстан шыққысы келіп, бірақ бұл жайында бастығына қалай айтарын білмегенінен пайда болған. Анығырақ айтқанда, жұмыстан шығуға арыз жазайын десе нақты себебі болмаған екен. Содан ол жұмыстан шығуға арыз ретінде осы сөздерді жазған. Бұл сөздің мағынасы «әлем қандай үлкен, мен соны аралап қайтқым келеді». Бұл көбінде жұмыс бабымен жүргендердің арасында жиі қолданылады, немесе, бір жұмыстан бас тартқанда айтылады. Үшінші «躺着也中枪 (tangzhey zhe zhongqiang)» жаргоны әр топқа жататын адамдарға қолданыла береді. Тікелей мағынасы «жерге жатып алса да бәрібір оқ тиді» дегенді білдіреді. Маңдайыңа не жазса сол болады, ештемеден қашып кете алмайтынын білдіреді.

Бұл үздік жаргон сөздерді ғаламтор пайдаланушылар өздері шығарған болса да, олардың пайда болу себептері мен нәтижелері ақылға қонарлық болып, көптеген ғаламтор желілерін пайдаланушылардың қызығушылығын тудырды. Тіптен, олар ағылшын тіліне аударылып, «Қытай-Америка жаңалықтар сайтында» жарияланды. Ал енді қалған үздік ғаламтор тілдерінің мағынасына тоқталайық [7,96-99 б.]. Мысалы:

友谊的小船说翻就翻 (youyi de xiaochuanshuofanjiufan).

Бұл жаргонның мағынасы достықтың, махаббаттың тұрақсыз екенін айтқанда қолданылады. Бұл қытайдың бір мангасынан алынған үзінді. Ол жерде ағылшынша friendship деп берілген. Ал бұл ағылшын сөзінің айтылуы қытайдың «翻的ship (fan de ship)» – көлде төңкеріліп қалған қайық деген мағынасын береді.

高富帅 (gao fu shuai)

Бұл сөз қазақтың «сегіз қырлы, бір сырлы» деген теңеуге тура келетін. Ол әрі бойшаң, әрі бай, әрі сымбатты жігіт деген мағынада қолданылады. Бұл сөз көбінесе ер-жігіттерге айтылса, қыздарға 白富美 – деп айтылады. Қазақша баламасы «бикеш», «ақылына көркі сай» деген мағынада. Бұл жаргон сөздер қазір қытай жастары арасында күнделікті өмірде қолданатын тұрмыстық сөзге айналған.

那画面太美我不敢看 (nahuamian taimei wobugankan)

Бұл сөз арқылы адамдар кез келген заттың әдемілігін сипаттағанда айтады. Сурет болсын,

немесе бейнебаянның үзіндісі болсын солардың әдемілігін немесе, қызықтығын сөзбен айтып жеткізу мүмкін емес кезінде айтылады. Шығу тарихына келсек, қытайдың атакты әншісінің өлең шумақтарынан алынған.

月光族 (Yue guang zu)

Артық ақшасы жоқ, тек бір айлық айлығымен жанын бағып отырған адамдарды айтады.

亲亲抱抱举高高(qin qin bao bao jv gao gao)

Бұл сөз ағылшынның ХОХО деген сөзіне келеді [8,148 б.]. Мағынасы қатты сағынышты білдіреді. Сүю, қатты құшақтау мағынасында қолданылады.

我们休息一下, high一下! (Wo men xiu xi yi xia, high yi xia).

«Жақсылап бір демалайық» деген мағынада қолданылады. High一下 (high yi xia) деген сөздің мағынасы «құмары қанғанша жақсылап көңіл көтеру» дегенді білдіреді.

吓死宝宝了(xia si bao bao le)

Бұл сөздің тікелей мағынасы – мен шошып кеттім. Ал 宝宝(bao bao) деген сөз адамның өзін қандай нәзік екенін көрсетіп тұр [9,143 б.].

不作死就不会死 (Bu zuo si jiu bu hui si)

Бұл сөздің мағынасы қазақтық «тыныш жатқан жыланнның құйрығын басу» деген мақалға келеді. Жоқ жерден өз басыңа іс тауып алу деген мағынада қолданылады.

三手病 (San shou bing)

Осы замандағы қолдың қатысумен болатын үш ауру деп аударуға болады. Мағынасын ашып айтқанда бірінші ауру – PSP, екінші ауру – ұялы телефон, үшінші ауру – компьютерлік ойындар. Осы сөздердің бәрін қытай жастары бір ауыз сөзбен бейнелеп айтады. Бұл сөз көбіне жас өспірімдердің арасында қолданылады [10,272 б.].

Қытай тіліндегі сленгтер тек сөз және сөз тіркестерімен ғана шектеліп қалмаған. Қытай жастары сан арқылы да өз ойларын білдіріп жатады. Көп қолданылатын сандардың дыбысталуы мен мағыналарына тоқталып кетейік [11,271 б.]. Мысалға:

02825 (Ling er ba er wu) – 你爱不爱我? (Ni ai bu ai wo)

Сен мені жақсы көресің бе?

028 (Ling er ba) – 你来吧 (ni lai ba)

Сен кел.

0358 (Ling san wu ba) – 你想我吧! (Ni xiang wo ba)

Мені сағындың ғой!

520 (wu er ling) – 我爱你 (wo ai ni)

Мен сені сүйем.

918 (Jiu yi ba) – 加油吧 (jia you ba)

Алға!

765 (Qi liu wu) – 去跳舞 (qu tiao wu)

Билеп қайтайық.

768 (Qi liu ba) – 吃了吧 (Chi le ba)

Тамақ іштің ба?

1299 (Yi er jiu jiu) – 来就走 (yi lai jiu zou)

Келгенің енді ғана ғой. Келмей жатып кетпекшісің бе?

456 (siwuliu) – 是我啦 (shi wo la)

Бұл мен.

58 (wu ba) – 晚安 (wan an)

Қайырлы түн.

510 (wu yi ling) – 我以来 (wo yi lai)

Мен келіп алғанмын.

39 (san jiu) – Thank you

Рахмет!

521 (wu er yi) – 我愿意 (wo yuan yi)

Мен келісемін.

5776 (wu qi qi liu) – 我出去了 (wo chu qu le)

Мен сыртқа шығып барамын.

98 (jiu ba) – 早安 (zao an)

Қайырлы таң!

Қытай жастары жоғарыда көрсетілген сан арқылы мағына беретін сөздерді өте жиі қолданады. Бұл сөздерді сөйлеу барысында қолданады. Қытай жастары үшін бұл сандардың мағынасын түсінудің еш қиыны жоқ. Ал енді қытай еліне оқуға барған студенттер үшін осы сан арқылы мағына беретін сленгтер ең қиын болып саналады. Мағынасын түсіну өте қиын. Себебі шет ел оқушылары үшін қытай тілінің ең қиын жері – тон. Тонына келтіріліп айтылмаса, мүлдем басқа мағына болып қалады.

Тілімізде болатын әртүрлі құбылыстар алдымен ауызекі тіл негізінде танылады, себебі ол қоғаммен, әлеуметтік өмірмен тығыз байланысты. Сондай-ақ жазбаша сөздің және ауызекі тілдің арақатынасын анықтау, яғни тіл мен сөйлеудің өзара қарым-қатынасын, айырым тұстарын анықтау сынды көптеген проблемаларды сөз етуге болады. Осындай мәселелердің бірі «ғаламтор тілі» проблемасы [12,225 б.]. Жоғарыда айтылып кеткен мәселелер шын мәнінде осы мәселенің бірі болып табылады, себебі кейбір ғалымдардың пікірінше, жаргон, сленг сияқты сөздер әр ұлттың ана тілін бұрмалап, шұбарлау болып есептеледі. Бірақ болашақ – жастардың қолында. Заман өзгеруде. Ал өмір сүріп жатқан адамдар заман талабына сай болу керек.

«Әр халықтың ана тілі – білімнің кілті... Біздің жастарымыз ана тіліне жетік, білімді, мәдениетті болсын» – деп Ахмет Жұбанов айтқандай, осы ғаламтор саласындағы жаңа тілдік құбылыстарға талдау жасау біздің қолымызда.

Әдебиеттер

- 1 Сандұғаш Қуанышбайқызы, www.makala.kz
- 2 Дубровина К.Н. Студенческий жаргон. Филологические науки. – М.: Академия, 1980. – 142 с.
- 3 Гальперин И.Р. О термине сленг. – М., 1956.
- 4 Ахманова О.С. Словарь лингвокультурологической терминологии. Молодая гвардия, 1964. – 477 с.
- 5 Рабинович Е.Г. “Поэтика жаргонов: О некоторых методах стереотипизирования речи. – М.: Высшая школа, 1991. – 320 с.
- 6 Liuxingyuxintan. Yuwenjianshe. (In Chinese) – 上海: 上海大学出版社, 1999年. – 243页.
- 7 马岚. 三手病/ 大学生. – 北京: 2008年. №103. – 96-99 页.
- 8 李淑和王立刚. 中国现代俚语: 中英文翻译词典 – 北京2006. – 148页.
- 9 谢国平. 语言学概念 – 台北 2002年. – 143页.
- 10 史州为. 汉语外来词. – 北京: 商务印书馆, 2000年. – 272 页.
- 11 刘元满. 高级汉语口语. 第二版. – 北京大学出版社, 2003 年. – 271页.
- 12 Заботкина В.И. Новая лексика современного китайского языка. – М.: Высш. Шк., 1989. – 225 с.

References

- 1 Sandurash Kuanyshbajkyzy, www.makala.kz
- 2 Dubrovina K.N. Studencheskij zhargon. Filologicheskie nauki. – М.: Akademija, 1980. – 142 s.
- 3 Gal’perin I.R. O termine sleng. – М., 1956
- 4 O. S. Ahmanova . Slovar’ lingvokul’turologicheskoy terminologii. Molodaja gvardija, 1964. – 477s.
- 5 E.G. Rabinovich “Pojetika zhargonov: O nekotoryh metodah stereotipizirovanija rechi ”. – М. Vysshaja shkola, 1991. – 320 s.
- 6 Liuxingyuxintan. Yuwenjianshe. (In Chinese) – 上海: 上海大学出版社, 1999年. – 243页.
- 7 马岚. 三手病/ 大学生. – 北京: 2008年. №103. – 96-99 页.
- 8 李淑和王立刚. 中国现代俚语: 中英文翻译词典 – 北京2006. – 148页.
- 9 谢国平. 语言学概念 – 台北 2002年. – 143页.
- 10 史州为. 汉语外来词. – 北京: 商务印书馆, 2000年. – 272 页.
- 11 刘元满. 高级汉语口语. 第二版. – 北京大学出版社, 2003 年. – 271页.
- 12 Zabotkina V.I. Novaja leksika sovremennogo kitajskogo jazyka. – М.: Vyssh. Shk., 1989. – 225 s.